

Daarheen waar de kennisbehoefte ligt

Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden blikt vooruit

Marlène Rooseman ■

Rens Ouwerkerk is sinds november de kersverse aanjager van het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden – onderdeel van KIA. Als senior adviseur informatiebeheer bij de gemeente Amsterdam is hij de aangewezen persoon om het (sub)platform verder richting te geven. Welke kant op? ‘Daar waar de informatiebehoefte ligt.’

a

Kennisnetwerk

Informatie en Archief

Informatie creëren en informatie bewaren: het zijn twee uiteenlopende takken van sport die op enig moment samenkomen. ‘Provincies, ministeries, gemeenten, vroeg of laat moeten we allemaal informatie overdragen ter archivering’, aldus Rens Ouwerkerk. ‘Daar ligt ons belangrijkste raakvlak met de archiefwereld, maar ook een dilemma. Als zorgdrager is erfgoed namelijk niet ons doel op het moment dat we informatie creëren.’

Van handig naar duurzaam toegankelijk

Het probleem dat Ouwerkerk benoemt, is meteen de reden waarom archiefdiensten en overheden elkaar lange tijd moeilijk wisten te bereiken. Ouwerkerk: ‘Op het moment dat wij als gemeente een applicatie of proces inrichten, of nieuwe software ontwikkelen, is ons grootste belang om het werk van mensen makkelijker te maken. Vergunningen moeten bijvoorbeeld eenvoudig aan te maken zijn en uren of projecten makkelijk weg te schrijven. Informatie moet toegankelijk zijn voor de medewerkers die ermee werken. Terwijl archiefinstellingen graag zien dat diezelfde informatie ook op lange termijn optimaal toegankelijk is voor de buitenwereld.’

Neuzen dezelfde kant op

Het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden is in het leven geroepen om deze perspectieven bij elkaar te brengen.

‘Inrichting en uitvoering op één lijn brengen’, zoals Ouwerkerk het bondig samenvat. ‘Wat we graag willen, is dat overheden bij het inrichten van processen of applicaties meteen rekening houden met het feit dat de informatie die ontstaat, toegankelijk is voor iedereen die daar iets mee wil of moet. Dan gaat het niet alleen om het perspectief van de archiefinstellingen om informatie op lange termijn beschikbaar te houden, maar ook over hergebruik van informatie binnen ketens. Wat vernietigd moet worden, moet daadwerkelijk vernietigd worden. En natuurlijk moeten we ook rekening houden met potentieel cultureel erfgoed. Al deze perspectieven komen samen in het principe van archivering by design.’

Archiveren verandert

Als Ouwerkerk terugblijkt op de afgelopen jaren, is hij van mening dat zowel overheden als archiefinstellingen te lang hebben gewacht met inspelen op digitale ontwikkelingen. ‘Dat is zeker geen verwijt van mijn kant, want ik heb me er zelf ook schuldig aan gemaakt’, zegt hij. ‘De ontwikkelingen gingen zo snel en waren dusdanig ingewikkeld dat we op sommige gebieden onze kop in het zand hebben gestoken. ‘Papieren’ archivering, daar waren we goed in en daarmee zijn we doorgegaan. Dat leidde ertoe dat we te lang in onze comfortzone zijn blijven hangen. Nu hebben we duizenden applicaties waar-

Oproep

Help je mee de informatiehuishouding bij overheden duurzaam toegankelijk te maken? Je kunt je aanmelden bij het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden of contact opnemen met Rens Ouwerkerk via kia.pleio.nl.

binnen informatie niet duurzaam toegankelijk is en zijn we aan het leren en experimenteren hoe we dat kunnen oplossen.'

Platform zonder thema

Het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden werd door de voorganger van Ouwerkerk eens het 'platform zonder thema' genoemd. 'Waar andere onderdelen van KIA zich heel gericht focussen op een onderwerp, was dat bij ons platform niet of minder het geval. Als nieuwe aanjager is dat iets waarover ik nu veel nadenk. Welke thema's verdienen onze aandacht? Waar hebben de leden behoefte aan?' Op dit moment steekt één thema voor Ouwerkerk met kop en schouders boven de rest uit. 'Archivering by design. Iedereen is dit onderwerp aan het ontdekken. Logisch, want ik denk dat hierin een belangrijke oplossing schuilt voor veel vraagstukken waarmee we te maken hebben.'

De kraan dichtdraaien

Archivering by design is een manier van werken waarbij al bij het ontstaan en inrichten van informatie wordt nagedacht over de duurzame toegankelijkheid ervan. 'Zoals ik eerder al aangaf', zegt Ouwerkerk, 'hebben we als overheid duizenden applicaties die hier nog niet aan voldoen. Je kunt dan beslissen om alles onder handen te nemen en met terugwerkende kracht aanpassingen door te voeren, met het gevolg dat je altijd één stap achterloopt. Of je richt je aandacht op nieuwe applicaties en richt die meteen goed in. Niet dweilen dus, maar de kraan dichtdraaien.'

Informatie halen én brengen

Archiveren by design heeft ook een lastige kant, waarop Ouwerkerk nog geen pasklaar antwoord heeft. 'Dit onderwerp is voor iedereen nog zó nieuw dat het best spannend is er informatie over uit te wisselen. Nieuwe plannen en ideeën kunnen in goede aarde vallen, of juist niet. Je stelt je dus kwetsbaar op als je ervaringen en kennis deelt. Tegelijkertijd is het succes van ons platform daarop gestoeld. We kunnen geen informatie bij elkaar ophalen als niemand die brengt.' Gelukkig maakt hij zich over de toekomstige kennisdeling weinig zorgen. 'Deze onderlinge samenwerking via het platform moet op natuurlijke wijze ontstaan. Ik ben er zeker van dat dit lukt. Helemaal naarmate de huidige experimenteerfase vordert.'

Ideeën en speerpunten

Om het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden in 2019 tot een succes te maken, heeft Ouwerkerk verschillende ideeën. 'We beginnen dus met archivering by design als thema', zegt hij, 'omdat daarover nu veel vragen leven. Maar er zijn meer onderwerpen aan ons toebedeeld. Bijvoorbeeld de Omgevingswet en ketenarchivering, waarvoor al een werkgroep is gevormd. Ook richten we ons op de doorontwikkeling van DUTO, database-archivering en digitale vernietiging. Potentieel nieuwe speerpunten zijn de Wet open overheid en de toegankelijkheid van algoritmes.'

Rens Ouwerkerk (foto privéarchief).

Een veelgehoorde vraag is bijvoorbeeld: hoe kunnen we invulling geven aan een transparante overheid als we gebruikmaken van kunstmatige intelligentie met ondoorgroendelijke algoritmes? Misschien vinden we daar in 2019 wel een antwoord op.'

Flexibel

Als later in het jaar blijkt dat andere onderwerpen meer aandacht behoeven, slaat het platform wat Ouwerkerk betreft een andere koers in. 'Die flexibele insteek past mooi bij de *agile* manier van werken die we ook in ons dagelijks werk steeds meer toepassen. Mijn idee is om een backlog te vullen met onderwerpen en ideeën waarmee we in 2019 iets moeten of willen, zodat goede ideeën niet verloren gaan.'

Online en offline

De Amsterdamse adviseur is niet van plan om het enkel bij een online samenwerking te laten. 'Het platform is natuurlijk de basis die we willen uitbouwen, maar het lijkt me goed om ook daarbuiten activiteiten met elkaar te ondernemen.' Hij doelt bijvoorbeeld op een aantal werkgroepen, bijeenkomsten en misschien een presentatie tijdens de jaarlijkse Archiefdagen. 'Daarvoor heb ik nog wel veel hulp nodig', vertelt hij. 'En ook om het online platform verder uit te bouwen. We hebben nu ongeveer 270 leden. Daar kunnen wat mij betreft nog heel wat mensen bij. We kunnen nog veel meer van elkaar leren dan we nu doen.'

Kernteam

De grote wens van Ouwerkerk is om een kernteam te vormen dat samen de verschillende bijeenkomsten organiseert en het Kennisplatform Informatiehuishouding Overheden aanjaagt. 'Nu ben ik nog alleen', zegt hij. 'Beetje saai kernteam.' Op zijn recente oproep op het platform kreeg hij al een eerste reactie, maar hij hoopt op meer. 'Ik zoek collega's uit verschillende organisaties die echt zin hebben om dit samen te doen. In Amsterdam hebben we al best wat ervaring opgedaan de laatste jaren, dus met plezier trek ik de kar. Maar samen krijgen we veel meer in beweging.' ■

Marlène Rooseman ■ Bureau Tekst, in opdracht van KIA.